BIULETYN KOWIEŃSKI

WILBI

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) ZAMKOWA 3—3

Nr. Wilno, dn. 4 lutego ~~1930 roku.~~ 1931 r. **380.**

Treść numeru:

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Dział.Str.

1. Prasa litewska i kłajpedzka o bilansie genewskim.- I. 1.
2. Sleżewicz o polityce zagranicznej Litwy.- " 2.

K r o n i k a .

3. Estoński "Paevaleht" o Litwie.- " 4.
4. Pierwszy transport zboża litewskiego do Łotwy.- " 4.
5. Towarzystwo litewsko-estońskie w Talinie.- " 4.
6. Zjazd przedstawicieli Związku miast nadbałtyckich.- " 4.

Kronika kłajpedzka.

7. "Memeler Dampfboot" o rezultatach skargi kłajpedzkiej w Radzie Ligi Narodów.- " 4.
8. Nowe pismo litewskie w Kłajpedzie.- " 4.

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

9. Traktat handlowy pomiędzy Litwą a Łotwą.- II. 1.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

10. Były prezydent Grinius o stosunkach wewnętrznych na Litwie.- III. 1.
11. "Rytas" o germanizacji Litwy.- " 1

K r o n i k a .

12. Honorowy konsul Litwy w Nicei.- " 2.
13. Sprawa studentów i księży w prokuraturze Sądu Wojennego.- " 2.
14. Szczegóły strajku głodowego więźniów-komunistów.- " 2.
15. Wydalenie do Worń.- " 2.
16. Powtórne skazanie na śmierć Wilkickisa.- " 2.
17. Zmniejszenie pensyj duchowieństwu kłajpedzkiemu.- " 2.
18. Plantacje buraków cukrowych w Kłajpedzie.- " 2.

----ooOoo----

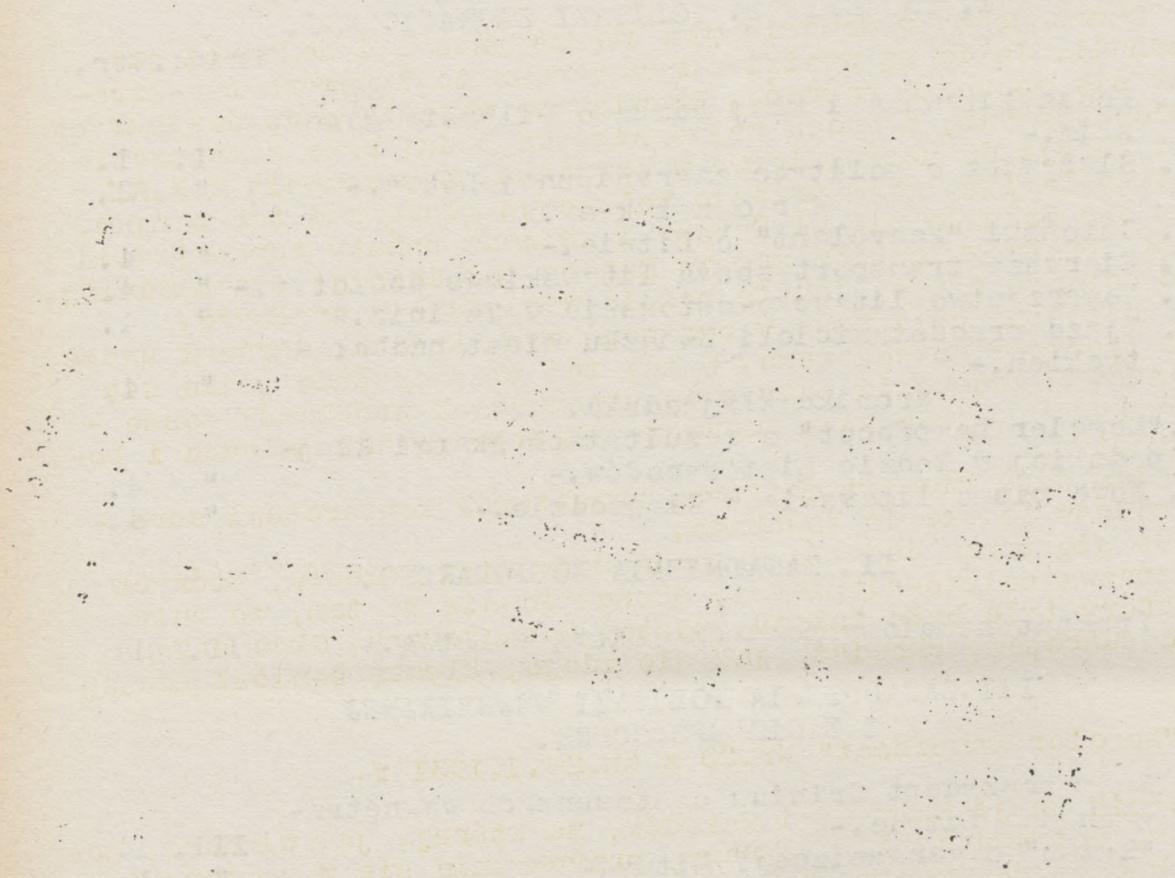

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

P r a s a l i t e w s k a i k ł a j p e d z k a o b i l a n s i e g e n e w s k i m.

"Lietuvos Aidas" Nr.21 z dn.27.I.1931 r.Art.p.t."Po zakończeniu okresu pracy w Genewie". Streszczenie:

Okres pracy w Genewie już się zakończył i delegaci już się rozjechali. Jakie są wyniki obrad genewskich? Sprawa pan-Europy niezbyt się posunęła naprzód. Rozwiązano wszakże parę doniosłych spraw przedwstępnych, z czego najważniejszą bodaj było zaproszenie Z.S.S.R. i Turcji do uczestnictwa w obradach. Zaproszenia Z.S.S.R. wymagała sama logika, gdyż przecie bolszewja włada nad terytorjum, równającem się połowie niemal Europy i związek państw europejskich bez Z.S.S.R. byłby związkiem państw Europy południowej i zachodniej. Przyszłość dopiero okaże, jak to będzie wyglądało w praktyce.

Inicjator unji państw europejskich, Briand, zwracał uwagę głównie na problemy gospodarcze. W tej też płaszczyźnie udało się Briandowy obrady genewskie cały czas utrzymać. Z problemów gospodarczych wysuwały się na plan pierwszy kwestje zwyżek celnych i bolączki rolnictwa.

Mimo więc niezbyt obfitych rezultatów konferencji europejskiej, należy je ocenić dodatnio.

Co się tyczy debatów w łonie Rady Ligi Narodów, których osią była sprawa polsko-niemiecka, skończyło się na tem, że cały zatarg, o który tyle było hałasu, został zatuszowany. Obie strony, chwaląc się sukcesem, chociaż, jak się zdaje, klęskę poniósł raczej Curtius.-

"Memeler Dampfboot" Nr.23 z dn.28.I.1931 r.

Wynik sesji Rady Ligi Narodów, na której, jak wiadomo, poruszano trzy, dotyczące Litwy sprawy, przychylnie się w kowieńskich sferach miarodajnych ocenia. W Kownie panuje pogląd-, że rozpatrzenie sprawy komunikacji pomiędzy Polską a Litwą w Hadze zajmie sporo czasu i że nawet po załatwieniu tej kwestji w Hadze będzie ona jeszcze przedmiotem debatów w Radzie Ligi Narodów, gdyż opinja Hagi nie jest jeszcze dla Polski i Litwy obowiązująca i musi przejść przez Radę Ligi Narodów w formie rezolucji. Rząd litewski będzie stosował względom Polski w dalszym ciągu swą dawną taktykę.

Odłożenie sprawy skargi kłajpedzkiej do sesji majowej Rady Ligi Narodów przyjęto w Kownie z zadowoleniem, oceniając to, jako sukces ministra Zauniusa.

Reasumując to wszystko, odnosi się wrażenie, że litewska polityka zagraniczna osiągnęła teraz dłuższą pauzę i autorytet ministra spraw zagranicznych niewątpliwie na tem zyskał.-

"Rytas" Nr.23 z dn.29.I.1931 r. pisze w sprawie komunikacji z Polską, co następuje:

Taki więc jest finał głośnej sprawy wileńskiej. W ciągu ostatnich czterech lat z kwestji politycznej o światowem znaczeniu, gdzie wszystkie prawne i moralne plusy były po naszej stronie, została ona sprowadzona do rozmiarów zwykłego technicznego zagadnienia tranzytu, gdzie już nie my oskarżamy, lecz sami jesteśmy oskarżani o stwarzanie przeszkód w komunikacji międzynarodowej. Wynikałoby stąd, że nie nasz niespokojny sąsiad, który zagarnął naszą stolicę i trzecią część terytorjum, jest winien, tylko my jesteśmy pociągnięci przed trybunał haski. Czyż to nie naigrawanie się ze sprawiedliwości? Czy nie ironja losu?

Zastanawiając się w dalszym ciągu nad sprawą kłajpedzką, autor pisze:

Nie łudźmy się: sprawa kłajpedzka nie została wygrana, tylko odłożona. Przyszłej majowej sesji Rady Ligi Narodów przewodniczyć będzie Curtius, a wówczas nasze szanse pomyślnego załatwienia sprawy będą jeszcze mniejsze. Wielka szkoda, że w roku zeszłym delegacja nasza ustąpiła i zgodziła się na rozważanie sprawy, wytoczonej nam przez Niemcy, które, według konwencji, nie miały prawa nam jej wytoczyć. Prawo to przysługuje jedynie czterem państwom, które konwencję podpisały. W ten sposób dopuszczono do stworzenia precedensu, pozwalającego Niemcom na wtrącanie się do wewnętrznych spraw Litwy. Gdyby p. Gaunius w roku zeszłym, zamiast sprawę rozważać i ustępować Curtiusowi, wypowiedział swe zdanie, tak, jak teraz, - interesy litewskie w Kłajpedzie nie zostałyby zlekceważone.

Dziś wszyscy w Genewie jasno zdają sobie sprawę z tego, iż niemiecki rewizjonizm en bloc, znalazłszy się wobec jednogłośnego "non possumus", poszedł w kierunku najmniejszego oporu, szukając sposobu zburzenia "dyktat" wersalskiego cegiełka po cegiełce. Pierwsza cegła - to art.99, dotyczący Kłajpedy. Dlatego też wymyślono jakąś suwerenność sądów kłajpedzkich, zaś od suwerenności sądownictwa do suwerenności całkowitej - jeden krok.

Niemcy na bieżącej sesji Rady Ligi Narodów mają mało zwolenników. Dlatego też nasz rząd powinien skorzystać z tego i sprawę kłajpedzką, jako nieprawnie nam wytoczoną, wycofać z porządku dziennego jeszcze przed przyszłą sesją Rady, niezwłocznie przesyłając Radzie dobrze umotywowany prawnie memorjał.

Spory finansowe z "memelländerami" również powinny być zlikwidowane do przyszłej sesji w domu, bez obcej pomocy, przecież każde wtrącanie się obcych czynników w nasze sprawy zaszczytu nam nie przynosi".-

S l e ż e w i c z o p o l i t y c e z a g r a n i c z n e j L i t w y.

Na ostatnim zjeździe ludowców, wygłosił były premjer Sleżewicz następujące przemówienie w sprawie polityki zagranicznej Litwy:

Jeżeli chodzi o politykę zagraniczną Litwy do 1927 r., dążyła Litwa zawsze do bliższych stosunków z państwami nadbałtyckiemi: Łotwą, Finlandją, Estonją, Szwecją, Danją. Stosunki litewskie z temi państwami rozwijały się w dziedzinie kulturalnej, politycznej i ekonomicznej w sposób naturalny. Państwa te były sojusznikami Litwy, okazywały Litwie wiele sympatji i przyjaźni.

Pozatem Litwa utrzymywała przyjazne stosunki z wielkimi sąsiadami: Rosją i Niemcami. Z innemi mocarstwami Litwa starała się stosunki swe również normować. Co się tyczy Polski, stanowisko Litwy było wyraźne: nie wdawać się w rokowania, zanim Polacy nie zwrócą Wilna.

Jeżeli chodzi o politykę zagraniczną Litwy po 1927 r., oświadczył p.Sleżewicz, że Voldemaras skasował przedstawicielstwa litewskie w państwach nadbałtyckich, co Litwę dużo kosztowało, zwłaszcza przy prowadzeniu spraw w Lidze Narodów. Stanowisko litewskie nad Bałtykiem pośpieszyła natychmiast zająć Polska, co też się jej częściowo udało.

Wyraźną jest rzeczą, że Litwa musi się z państwami nadbałtyckiemi jaknajściślej zbliżyć. W związku z tem, traktaty handlowe z państwami nadbałtyckiemi uważać należy za objaw dodatni. W państwach nadbałtyckich powinny być przywrócone przedstawicielstwa. W takiej Szwecji lub Danji zbędne jest wprawdzie utrzymywanie przed-

stawicieli wojskowych, natomiast należy utrzymywać tam dobrych ekonomistów i znawców gospodarki społecznej, którzyby mogli przygotować grunt dla stosunków ekonomicznych.

Z Sowietami zawrzeć należy traktat handlowy, bez którego ponosi Litwa znaczne straty materjalne. Co się tyczy stosunków z Niemcami, wypada wypowiedzieć pod adresem tautininków sporo gorzkich słów.

Z Niemcami musimy żyć w zgodzie, lecz dla stosunków handlowych nie możemy poświęcać swej samodzielności w dziedzinie polityki, tak jak w Litwie, jak i w kraju Kłajpedzkim. Z tego względu zawarty przez Voldemarasa traktat handlowy z Niemcami wyrządził Litwie wiele szkody. Dziś już doszło do tego, że stawiają nam żądania w sprawie dyrektorjum i gubernatora Kraju, podczas gdy w sprawie konwencji mamy do czynienia jedynie z państwami, które ją podpisały, wśród których Niemiec niema.

Nasze stosunki z Polską również nie są lepsze. Voldemaras i pod tym względem zostawił Litwie ciężkie dziedzictwo. Przyjął on w Genewie rękę Piłsudskiego, zniósł stan wojenny i nic wzamian za to ani dla Litwy, ani też dla Wileńszczyzny, nie otrzymał. Widząc taką ustępliwość Voldemarasa, Polacy w dalszym ciągu prowadzili swą akcję w Lidze Narodów i oto dzisiaj widzimy, iż na dojść do otwarcia komunikacji przez linję administracyjną.

Dopiero dzisiaj, gdy sprawa ta już jest przesądzona w Lidze Narodów, dowiadujemy się o raporcie komisji techniczno-konsultatywnej.

Zawarcie konkordatu z Watykanem również wyrządziło wiele szkody Litwie. I w tym wypadku nie liczono się z prestige'em państwa i nie ograniczono praw duchowieństwa.-

"L i e t u v o s Ż i n i o s" o o s t a t n i e j s e s j i R a d y L i g i N a r o d ó w .

"Lietuvos Żinios"Nr.24 z dn.30.I.1931 r. Art.p.t."Ostatnia sesja Rady Ligi Narodów a my". Streszczenie:

Sprawy polsko-litewskie ciągną się już od niepamiętnych czasów, kiedy to główny wpływ na rozwój wypadków w kraju mieli księża i spolszczona szlachta. Obecnie, kiedy sprawy te zależne są od samych narodów - narody te powinny je rozwiązać.

Sprawy Europy po wielkiej wojnie ułożyły się w ten sposób, iż są one dla Litwy niekorzystne. Przedewszystkiem Europa powojenna pragnie pokoju, a za największego wroga już nie tylko Europy, ale całego świata, uważa Sowiecką Rosję.

Z powodu sporu z Polską, Litwa odmówiła służenia Europie za mur ochronny przed niebezpieczeństwem komunizmux, a tem samem utrudniła sobie sytuację w sprawie polsko-litewskiej w międzynarodowym parlamencie Ligi. Sprawa żądań Litwy długo czekała w Lidze na sprawiedliwą ocenę, gdyż Litwa nie wykazywała przychylności polityce wielkiej Europy.

Z drugiej znów strony, instynkt samozachowawczy zmusza Litwę do zajmowania nadal dotychczasowego stanowiska, a czy ono jest słuszne - pokaże przyszłość.

Litwa dobrze sobie przypomina usypiające jej czujność twierdzenie, iż dla Niemiec kraj Kłajpedzki jest takiem zerem, iż nigdy nie wyrażą one w tym względzie jakichkolwiek żądań. Jednocześnie jednakże prowadzono w kraju Kłajpedzkim prace przygotowawcze, które wydały swe owoce.

Między tak sprzecznemi prądami, znajduje się obecnie Litwa w Lidze Narodów: z jednej strony Polska, z drugiej zaś - Niemcy.

Liga Narodów, w której prym dzierżą państwa zachodnio - europejskie, wypowiedziała się zupełnie wyraźnie. W sprawie polskiej trzyma się ona starych sposobów - zmusza do pogodzenia się Litwy z Polską; zaś względem Niemiec w sprawie kłajpedzkiej Liga z powodów zupełnie zrozumiałych trzyma się treści traktatu wersalskiego, co

Litwie wychodzi na korzyść.

Poparcie, okazane przez Hendersona, daje nam podstawę do sądzenia, iż nastroje, nieprzychylne tendencjom rewizjonistycznym, jakie wykazują państwa zwycięskie, udzielą się również i ministrowi Zauniusowi.-

E s t o ń s k i "P a e v a l e h t" o W i l n i e . Jak podaje "Rytas", gazeta estońska "Paevaleht" z dn.24-go b.m., pisząc o podpisaniu traktatu handlowego między Litwą a Estonją, zaznacza, że estońska polityka zagraniczna kieruje się zasadą utrzymania w kwestji wileńskiej neutralności. Byłoby rzeczą naiwną domagać się od Estonji, ażeby z racji Wilna miała popsuć swe stosunki z Polską, z którą przecież Estonja nie ma żadnych kwestyj spornych. Jednakże podkreślić należy szczególnie uczuciowe stanowisko litewskie w sprawie wileńskiej. W Wilnie, dawnej stolicy litewskiej, skupiają się, jak twierdzą Litwini, wszystkie litewskie pamiątki i świętości. Jeżeli sądzić ze słów litewskich, nie mogą Litwini Wilna się wyrzec. Dla Litwinów Wilno, mimo słabego może uzasadnienia prawnego, zwłaszcza w warunkach dzisiejszych, jest kwestją nie rozsądku, a serca.-

P i e r w s z y t r a n s p o r t z b o ż a l i t e w s k i e g o d o Ł o t w y. W tych dniach w sprawach eksportu zboża udali się do Łotwy i Estonji przedstawiciele ministerstwa rolnictwa i "Lietukisa". Odprawiono już do Łotwy pierwszy transport /20 wagonów/ zboża litewskiego, zakupionego przez Łotwę w myśl zawartego układu handlowego.-

T o w a r z y s t w o l i t e w s k o - e s t o ń s k i e w T a l i n i e . W Talinie organizuje się Towarzystwo estońsko-litewskie. Inicjatorami powstającego towarzystwa są: generał Losman, burmistrz Talina Ulson, dyrektor agencji telegraficznej "Eta" i szef wydziału prasowego przy estońskiem ministerstwie spraw zagranicznych.-

Z j a z d p r z e d s t a w i c i e l i Z w i ą z k ó w m i a s t n a d b a ł t y c k i c h . Dnia 24-go stycznia r.b. odbył się w Rydze zjazd przedstawicieli związku miast nadbałtyckich: Estonji, Łotwy i Litwy. Program zjazdu obejmował: ustalenie terminu i programu przyszłego zjazdu, sprawozdania o działalności związków miast w każdym poszczególnym kraju, przeprowadzenie kontroli nad halami i lokalami miasta Rygi.

Ze sprawozdań przedstawicieli miast nadbałtyckich wynikało, że we wszystkich miastach panuje tendencja centralistyczna. Tem niemniej miasta rządzą się własnemi ustawami samorządowemi i w takiej Łotwie np. kontrola rządu nad miastami nie rozciąga się tak dalece, jak na Litwie.-

Kronika kłajpedzka.

"M e m e l e r D a m p f b o o t" o r e z u l t a t a c h s k a r g i k ł a j p e d z k i e j w R a d z i e L i g i N a r o d ó w . "Memeler Dampfboot" wyraża zadowolenie z powodu powołania komisji konwiljacyjnej sejmiku dla rokowań z rządem centralnym celem zlikwidowania wszystkich spornych kwestyj. Jednocześnie pismo występuje przeciwko umotywowaniu wniosku o powołaniu tej komisji. Jak wiadomo, w umotywowaniu wniosku zostało zaznaczonem, iż skarga kraju Kłajpedzkiego nie przyniosła żadnych rezultatów. Za taki rezultat dziennik uważa m.in. dyrektorjum Böttchera. Pismo spodziewa się dalszych wyników skargi, gdyż w następnym ustępie wspomina sesję majową Rady Ligi i pisze o chwili wytchnienia. Cały kraj Kłajpedzki spodziewa się, iż rząd litewski w odpowiedni sposób wykorzysta tę chwilę.-

N o w e p i s m o l i t e w s k i e w K ł a j p e d z i e . Dnia 29-go stycznia ukazał się pierwszy numer dwutygodniowego pisma w języku litewskim "Darbininku Balsas". Pismo wydaje centralny zarząd zjednoczenia robotników, rzemieślników i małorolnych kraju.-

II. ZAGADNIENIA GOSPODARCZE.

T r a k t a t h a n d l o w y p o m i ę d z y L i t w ą a ł o t w ą .

"Vyriausybes Zinios"Nr.346 z dn.16.I.1931 r.

Prezydent Republiki Litewskiej z jednej strony i Prezydent Republiki Łotewskiej z drugiej strony, ożywieni jednaką chęcią utrzymania i rozwoju stosunków ekonomicznych pomiędzy obu krajami, uchwalili podpisanie traktatów i wyznaczyli w tym celu swych pełnomocników, a mianowicie: Prezydent Republiki Litewskiej wyznaczył J.E. p.dr.Dowasa Zauniusa, Litewskiego Ministra Spraw Zagranicznych; Prezydent Republiki Łotewskiej wyznaczył J.E. p.Hugo Celminsza, Łotewskiego Premjera i Ministra Spraw Zagranicznych; którzy, po wręczeniu sobie pełnomocnictw, uznanych za ułożone według przepisowej formy, porozumieli się co do postanowień następujących:

Artykuł 1.

Obywatele jednej ze stron umawiających się, którzy będą przyjęci na terytorjum drugiej strony umawiającej się, będą się tam cieszyli, zgodnie z lokalnemi ustawami i przepisami, tą samą swobodą ruchu, pobytu, urządzania się, wyboru miejsca pobytu i przenoszenia się, podobnież, jak obywatele własni, bez żadnych wyjątkowych warunków, czy przepisów innych od tych, które są stosowane względem obywateli własnych, bez uszczerbku jednak dla przepisów policyjnych, odnoszących się do osób obcych i do przepisów, odnoszących się do miejscowego rynku pracy.

Obywatele ci, w wypadku przystosowania się do miejscowych przepisów i ustaw, będą zrównani z obywatelami własnymi w tem wszystkiem, co dotyczy działalności handlowej i przemysłowej wszelkiego rodzaju.

Obywatele każdej ze stron układających się będą na terytorjum drugiej strony układającej się korzystać z takiej samej ochrony prawnej i sądowej swych osób, mienia, spraw i interesów, co obywatele miejscowi.

Obywatele każdej ze stron układających się będą traktowani narówni narówni z obywatelami miejscowymi w tem, co się tyczy prawa zarządzania nieruchomościami, jak również dysponowania niemi w tych samych warunkach, co obywatele miejscowi.

Co do prawa nabywania nieruchomości, obie strony układające się gwarantują wzajemne traktowanie się na podstawie największych udogodnień.

Artykuł 2.

Co się tyczy wszelkiego rodzaju opłat i świadczeń, jak również wszelkiego rodzaju opłat fiskalnych, bez względu na to, na czyją korzyść będzie się je pobierało, obywatele każdej ze stron umawiających się będą korzystali na terytorjum innej strony umawiającej się pod każdym względem z takiego samego traktowania urzędów skarbowych i jurysdykcji, jak również z takiej samej opieki, co obywatele miejscowi, zarówno pod względem interesów personalnych, jak mienia i praw, również w zakresie handlu i przemysłu.

Artykuł 3.

Obywatele jednej ze strony umawiających się będą korzystali na terytorjum innej strony umawiającej się z tych samych praw i przepisów, dotyczących ochrony pracy i ubezpieczeń socjalnych, narówni z obywatelami miejscowymi . Obywatele stron umawiających się, a także ewentualnie ich rodziny, niezależnie od kraju, dokąd poszkodowany /ubezpieczony/ wyemigrował, po zdobyciu prawa do wynagrodzenia i niezależnie od tego, gdzie zamieszkuje jego rodzina, mają prawo do odszkodowania, zapomóg w nieszczęśliwych wypadkach, niezdolności do pracy, wypadku starości i śmierci.-

Artykuł 4.

Spółki akcyjne i inne spółki handlowe lub przemysłowe, założone legalnie w myśl ustaw jednej ze stron układających się i posiadające tam swą siedzibę, będą na terytorjum drugiej strony uznane za legalnie założone.

Uznanie wymienionych powyżej spółek przez jedną ze stron układających się, nie nakłada obowiązku pozwalania na zakładanie ich i działanie na terytorjum innej strony umawiającej się i wogóle na wykonywanie czynności, przewidzianych w ich statutach.

Wymienione powyżej spółki, po ich przyjęciu, będą korzystały z tych samych praw, które zostały lub też będą udzielone spółkom tego samego rodzaju na zasadach największych udogodnień w danym kraju.

W tem wszystkiem, co dotyczy ochrony prawnej, więc podatków i innych praw jakiejkolwiek natury, stosowane będzie względem tych spółek traktowanie narodowe, na zasadach wzajemności.

Artykuł 5.

Produkty, wyliczone w załączonej poniżej liście A, pochodzące z Łotwy, korzystać będą przy importowaniu ich do Litwy, z procentowych ulg taryfowo-celnych, wymienionych we wspomnianej liście.

Produkty, wskazane w załączonej liście,"B", pochodzące z Litwy, korzystać będą przy imporcie ich do Łotwy z procentowych ulg taryfowo-celnych, wymienionych w tej liście.

Artykuł 6.

Obie umawiające się strony zgadzają się, bez uszczerbku dla postanowień art.5, udzielać wzajemnie, bez warunkowego i nieograniczonego traktowania, na podstawie największych udogodnień w tem, co się odnosi do praw celnych i wszystkich praw ściągania podatków, jak również przepisów, formalności i ciężarów, z któremiby mogły być związane operacje zwalniania od ceł.

W związku z tem, produkty i towary, pochodzące z każdego z układających się krajów, nie będą w żadnym wypadku obciążane opłatami innemi, lub większemi, czy też ciężarami, aniżeli te, które będą stosowane, albo też są stosowane, względem produktów tego samego rodzaju, pochodzących z jakiegoś kraju trzeciego. Podobnież normalności i przepisy.

Podobnież produkty i towary, eksportowane z terytorjum jednego z krajów umawiających się na terytorjum drugiego kraju, w żadnych wypadkach nie będą obciążane w tych samych warunkach innemi, lub większemi, opłatami, podatkami czy ciężarami i nie będą względem nich stosowane uciążliwsze przepisy i formalności, niż te,które są lub będą stosowane względem tych samych wyrobów, przeznaczonych do eksportu na terytorjum jakiegoś trzeciego kraju.

Wszystkie prerogatywy, ulgi, zniżki i ułatwienia, które były lub będą w przyszłości stosowane we wskazanym zakresie względem produktów i wyrobów jednego z umawiających się krajów, pochodzących z jakiegoś innego kraju, lub przeznaczonych do kraju innego, będą stosowane bezpośrednio i bez rekompensat względem produktów tego samego rodzaju innej umawiającej się strony, lub względem produktów, przeznaczonych do eksportu na terytorjum tego kraju.

Jednakże nie należą do tego:

1. Ulgi, udzielone obecnie lub ulgi, któreby mogły być udzielone później dla ułatwienia pogranicznej komunikacji pomiędzy państwami sąsiednimi,

2. Ulgi, wynikające z unji celnej, którą jedna ze stron umawiających się już zawarła, lub w przyszłości mogłaby zawrzeć.

3. Ulgi, które Litwa już obecnie udzieliła, lub mogłaby udzielić Estonji,

4. Ulgi, które Łotwa obecnie udzieliła, lub których mogłaby udzielić w przyszłości Estonji, Finlandji i Z.S.R.R.

Artykuł 7.

Opłaty wewnętrzne, które zostały nałożone lub będą nałożone w przyszłości na towary jednej ze stron umawiających się, niezależnie od tego, na czyją korzyść będą ściągane, żadną miarą nie mogą być większe od opłat, stosowanych względem produktów drugiego kraju umawiającego się, od opłat, stosowanych względem własnych wyrobów.

Artykuł 8.

Strony układające się zgadzają się stosować wzajemnie bezwarunkowo i nieograniczone traktowanie się na zasadach największych udogodnień w tem wszystkiem, co dotyczy komiwojażerów i próbek

Artykuł 9.

Strony umawiające się zobowiązują się nie obciążać wzajemnego handlu żadnemi zakazami czy ograniczeniami importowemi lub eksportowemi.

Wyjątek czyni się jedynie poniższym zakazom i ograniczeniom, o ile stosowane one są względem krajów, znajdujących się w tych samych warunkach: 1. Zakazy i ograniczenia, dotyczące bezpieczeństwa publicznego, 2. Zakazy i ograniczenia, dotyczące broni, amunicji i materjału wojennego, a w wyjątkowych wypadkach też importu innego wojennego sprzętu. 3. Zakazy i ograniczenia, poczynione ze względu na wymogi zdrowia publicznego i ochrony roślin i bydła przed chorobami i szkodliwemi pasożytami. 4. Zakazy i ograniczenia, mające na celu rozwój produkcji krajowej i konsumcji miejscowych wyrobów. 5. Zakazy i ograniczenia, stosowane względem wyrobów, które wewnątrz kraju tworzą, lub będą tworzyć, pod względem produkcji lub handlu, objekt monopolu państwowego lub monopolu pod państwową kontrolą.

Artykuł 10.

Statkom pod flagą jednego z krajów umawiających się, jak również ładunkom ich na wodach lądowych i terytorjum innego kraju umawiającego się, zapewni się pod każdym względem takie traktowanie, jak statkom i ładunkom własnym, niezależnie od tego, gdzie one przybyły i [illegible].

Wyjątek czyni się jedynie temu, co dotyczy rybołóstwa, żeglugi rzecznej, pilotowania, wewnętrznej obsługi portów, żeglugi wewnętrznemi drogami wodnemi, jak również ulg i zniżek, które kraje umawiające się mogłyby udzielać swym obywatelom, jako zachętę do rozbudowy własnej floty.

Artykuł 11.

Traktat ten będzie ratyfikowany, a dokumenty ratyfikacyjne wymienione w Rydze w możliwie szybkim czasie. Wejdzie on w życie na 15 dzień od chwili wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

Traktat ten zawarty został na okres 2letni, licząc od dnia wejścia w życie traktatu. Traktat będzie automatycznie przedłużony na czas nieokreślony, o ile jedna ze stron umawiających się nie da odpowiedzi odmownej conajmniej w ciągu sześciu miesięcy przed ukończeniem okresu trwania traktatu. W wypadku automatycznego przedłużenia traktatu, każdy z krajów umawiających się na możność wymówienia traktatu, każdy z krajów umawiających się na możność wymówienia się od traktatu w każdej chwili i wtedy traktat zachowuje swą moc obowiązującą w ciągu sześciu miesięcy od dnia wypowiedzenia.

Dla potwierdzenia tego wszystkiego, pełnomocnicy podpisali traktat.

Traktat ułożony w Kownie, w dwóch egzemplarzach, 24 listopada 1930 roku.-

/-/ Zaunius. /-/ Celmins.

LISTA "A".
P r o d u k t y ł o t e w s k i e .

Towary.	Zniżka celna.
Śledzie	50 - 75 %
Obuwie z podeszwami kauczukowemi	65 %
Izolatory	50 %
Oleje parafinowe i wazelinowe	50 %
Pneumatyki i rurki kauczukowe do rowerów	50 %
Obcasy kauczukowe	50 %
Obuwie kauczukowe i gutaperkowe, bezalbo z częścią z tkaniny, skóry i t.d.	50 %
Ultramarynowe w opakach po 5 kl. i powyżej 5 klg.	50 %
Piaka ołowiana farba	50 %
Linja	50 %
Naczynia kuchenne aluminjowe, bez -, albo z częściami żelaznemi, drewnianemi i t.p., za wyjątkiem łyżek i widelców	50 %
Kotły parowe	50 %
Aparaty telefoniczne, telegraficzne i telegrafu bez drutu, komutatory, centrale telefoniczne	50 %
Lampy elektryczne	50 %
Nici bawełniane	50 %
Nici wełniane	50 %
Wstążki bawełniane nieelastyczne, knoty do lamp	50 %

LISTA "B".
P r o d u k t y l i t e w s k i e .

Pszenica /kontyngent roczny 5.000 tonn/			75 %
Owies /wyjątkiem bez opłaty celnej/			75 %
Cebula			50 %
Śliwki, wiśnie			50 %
Jagody świeże, za wyjątkiem jagód ogrodowych			50 %
Jagody ogrodowe	33.	1-	3 %
Jaja			35 %
Konie	sztuka	Lt.30.-	
Bydło			30 %
Gęsie /bez cła/			75 %
Śruby, nutry			75 %
Wiadra			75 %
Żelazka			75 %

----oooOooo----

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNETRZNEJ I ZYCIE SPOŁECZNE.

Były prezydent Grinius o stosunkach wewnętrznych na Litwie.

"Lietuvos Zinios"Nr.22 z dn.28.I.1931 r.

Na ostatnim zjeździe ludowców były prezydent, a obecny prezes Komitetu Centralnego, dr.K.Grinius, powiedział w sprawie stosunków wewnętrznych na Litwie, co następuje:

Większość członków litewskiej partji liaudininków znalazła się w więzieniach, w obozie koncentracyjnym, lub na wygnaniu. Komitet Centralny partji włożył niemało pracy w polepszenie bytu tych ludzi. Dużo też wysiłków czyniono w kierunku ich oswobodzenia. Obecnie niemaja już w więzieniu żadnego liaudininka.

W 1928 r. Litwę północną nawiedził nieurodzaj, którego wyniki były dla włościan bardzo bolesne. Zdaniem Komitetu Centralnego liaudininków, klęska, jaka nawiedziła Litwę północną, nie została należycie przez odnośne organy oceniona. W związku z tem, cały stan gospodarczy Litwy północnej został wyłożony w memorjale Centralnego Komitetu liaudininków do rządu.

Po podpisaniu przez p.Voldemarasa traktatu handlowego z Niemcami, stan ekonomiczny, polityczny i narodowościowy na obszarze Kłajpedy mocno się zaostrzył, co było wyłożone w drugiem memorandum liaudininków.

Klęska na sesji jesiennej Rady Ligi Narodów i ustępstwo Zauniusa dla Niemiec było tematem trzeciego memorandum C.K.liaudininków. W związku z ową klęską, jak wiadomo, podał się też w swoim czasie do dymisji p.Zaunius. Czwarte memorandum dotyczyło spraw wewnętrznych, polityki zagranicznej i spraw gospodarczych. Obecnie już wszyscy przyznają, że istnieje kryzys ekonomiczny. Urzędówka pisze, że z powodu trudności finansowych nastręczają się też trudności ułożenia budżetu, który od 1926 r. wzrósł z 230 milj.lt. do 330 milj. W 1930 r. wzrosły szczególnie nieprodukcyjne pozycje, a mianowicie: policja - z 14 milj.na 20 milj.lt., urzędnicy - z 70 na 110 milj. i inne. O ile jednak wydatki wzrosły, to dochody wcale się nie zwiększyły, co budzi troskę. Jednakże rząd o oszczędnościach nie myśli.

Zmiana ustawy o reformie rolnej i podwyższenie normy posiadanej ziemi do 150 ha kosztowało państwo około 150 milj.lt., co jest oczywistą stratą.

Krępowanie inicjatywy bądź w zakresie działania samorządów, bądź też w zakresie spółdzielczości, czy prywatnem życiu obywateli, jest pod względem ekonomicznym niekorzystne i z punktu widzenia państwowego nieusprawiedliwione.-

"Rytas" o germanizacji Litwy.

"Rytas" Nr.21 z dn.27.I.1931 r. Art.p.t."Germanizacja Litwy". Streszczenie:

Po całkowitem niemal zgermanizowaniu wschodniego pogranicza Wschodnich Prus, obecnie przyszła kolej na kraj Kłajpedzki, którego ludność wprawdzie w większości składa się z mówiących po litewsku, lecz coraz bardziej ulega wpływom germanizacyjnym wielkoniemców i hitlerowców. Do germanizacji kraju przyczynia się niewątpliwie w dużym stopniu skwapliwe wykupywanie przez Niemców ziemi z rąk litewskich /szczególnie w powiecie Wyłkowyszkowskim/.

W Kownie mieści się ośrodek niemieckiego towarzystwa "Kulturverband", które,za pośrednictwem agentów, szerzy ożywioną działalność na całem pograniczu pruskiem. Między innemi "apostołowie"tego związku namawiają ewangelików litewskich do zmiany w paszporcie

narodowości na niemiecką. W wypadkach, gdy urzędy gminne lub powiatowe odmawiają zadośćuczynienia tym żądaniom, pośpiesznie i z nakładem znacznych kosztów zbiera się odpisy odmowy urzędów. Cel tych zabiegów jest jasny. Jest to dążenie do uzyskania jaknajwiększej ilości podpisów na prośbach o założenie niemieckich szkół. Akcję "apostołów" silnie popiera niemiecka prasa. W ciągu grudnia i jeszcze po Nowym Roku wszystkie urzędy pocztowe pogranicza zapchane były ogromnemi stosami takich pism, jak: "Memeler Dampfboot", "Deutsche Genossenschaffts Nachrichten für Litauen" i t.p.-

H o n o r o w y k o n s u l L i t w y w N i c c i . Elta donosi, iż w Nicei założony został honorowy konsulat Litwy. Na to stanowisko mianowano p.L.Franciszka Jarję Bacchi.-

S p r a w a s t u d e n t ó w i k s i ę ż y w p r o k u r a t u r z e S ą d u W o j e n n e g o . "Rytas" podaje, że sprawę studentów ateitininków i czterech księży przekazano już prokuraturze Sądu Wojennego, która obecnie zapoznaje się z materjałem obciążającym. Oczekiwane jest rozwiązanie kwestji, czy sprawie nadać zwykły w takich razach kierunek, czy przeprowadzić śledztwo uzupełniające, lub - umorzyć z powodu braku dostatecznie obciążającego materjału.-

S z c z e g ó ł y s t r a j k u g ł o d o w e g o w i ę ź n i ó w k o m u n i s t ó w . Prokuratura kowieńskiego sądu okręgowego udzieliła szczegółów o głodówce komunistów w więzieniach litewskich. Ogółem w kowieńskiem więzieniu ciężkich robót głodowało 132 osoby. Prócz komunistów, głodowali również placzkajtisowcy i socjaliści rewolucjoniści. Strajk głodowy trwał 10 dni, podczas którego więźniowie żywili się jedynie cukrem i wodą. Powodem strajku miało być złe obchodzenie się dozorców i inne zarządzenia administracyjne. Konkretnych żądań strajkujący nie podali, to też wyniki głodówki są żadne. Wiadomości, jakie się ukazały w niektórych pismach zagranicznych, jakoby ofiarą strajku głodowego padło kilka osób, nie odpowiadają rzeczywistości. Komuniści, osadzeni w więzieniu wiłkomierskiem, żądania swe sprecyzowali w 15 punktach przeważnie natury administracyjnej, a nawet podali swe projekty reformy więzień. W więzieniu w Wiłkomierzu głodowali również przestępcy kryminalni. Pozatem w więzieniu tem przechwycono odezwę partji komunistycznej, pisaną w tajnym szryfcie, zachęcającej do wytrwania. Obecnie we wszystkich więzieniach litewskich strajk głodowy już jest zlikwidowany.-

W y d a l e n i e d o W o r ń . Jak podaje "Rytas", na mocy zarządzenia wojennego komendanta m.Pirz, wydaleni zostali na przeciąg 6 miesięcy do obozu koncentracyjnego w Worniach - Jan Mułokas i Jan Gasiunas.-

P o w t ó r n e s k a z a n i e n a ś m i e r ć W i l k i c k i s a . Dnia 29 stycznia Sąd Wojenny powtórnie rozpatrzył sprawę oskarżonego o szpiegostwo na rzecz Polski Wilkickisa i swój pierwszy wyrok, skazujący go na śmierć, zatwierdził. Wilkickis złożył prośbę do Prezydenta, proszą o ułaskawienie.-

Z m n i e j s z e n i e p e n s y j d u c h o w i e ń s t w u k ł a j p e d z k i e m u . Elta donosi z Kłajpedy, iż z dniem 1 lutego konsystorz ewangelicki kraju Kłajpedzkiego postanowił uszczuplić wypłacane pastorom i urzędnikom konsystorza pensje o 6 %.-

P l a n t a c j e b u r a k ó w c u k r o w y c h w K ł a j p e d z i e . Rolnicy kłajpedzcy ostatnimi czasy zainteresowali się uprawą buraków cukrowych. W roku 1929 było posiane 12 ha, zaś w roku ubiegłym 30 ha buraków. Okazuje się, iż gleba kraju Kłajpedzkiego, szczególnie powiatu Kłajpedzkiego, nadaje się do uprawy buraków cukrowych.-